

In de serie 'Didaktief in dialoog' de 'oudste' minister gedurende het bestaan van Didaktief en de jongste. Marja van Bijsterveldt en Jos van Kemenade verschillen stevig van mening over hoe onderwijsonderzoek moet worden ingezet in praktijk en beleid.

MARJA VAN BIJSTERVELDT: 'Onderwijs kan altijd beter en onderzoek is daarbij steeds belangrijker. Het goede van Didaktief is dat het een vertaalslag maakt van de wereld van de onderzoeker naar die van de leraar in de klas. Bovendien past het in de verdere professionalisering van leraren dat zij leren hoe onderzoeksresultaten in hun dagelijkse praktijk toe te passen, zodat leerlingen daar profijt van hebben.'

JOS VAN KEMENADE: 'Onderwijs heeft een belangrijke maatschappelijke functie. De toekomst van kinderen hangt ervan af. Didaktief heeft een gevestigde positie en is dus een uitstekend medium om onderzoeksgegevens en ook nieuw beleid praktisch te

gegroeid! Er zijn nieuwe disciplines bijgekomen zoals de hersen- en cognitiewetenschappen, die ons meer kunnen leren over leerprocessen. En ik noem de economie die zich voor het onderwijs is gaan interesseren, met als resultaat meer aandacht voor het rendement van onderwijs.'

JVK: 'Het is goed om het onderwijs specifiek te richten op het kerncurriculum. Maar naast Nederlands, Engels en wiskunde zou dat ten minste ook geschiedenis en burgerschapsvorming of maatschappijleer moeten omvatten. Die vakken lijken mij essentieel om in de samenleving te kunnen functioneren. 'Verder vind ik dat er te veel wordt geschermd met de term "onderwijskwaliteit", zonder dat die inhoudelijk wordt ingevuld. Kwaliteit is in feite een containerbegrip, net zoiets als mooi weer. Definieer eerst scherp wat goed onderwijs is en welke problemen we willen oplossen. Die problemen zijn nog steeds de sociale ongelijkheid in toegang en doorstroom van het onderwijs, bijvoorbeeld de doorstroom van vmbo naar mbo. Vervolgens zou er een coherent – maar daar heeft men tegenwoordig afschuw van – plan gemaakt moeten worden van de verschillende elementen van onderwijs in hun samenhang.'

MVB: 'Wat de doorstroom betreft, geef ik u deels gelijk. Daar zet dit kabinet dan ook scherp op in. Bijvoorbeeld met experimenten om vmbo en mbo samen te laten werken. De eerste resultaten zijn goed. Maar in de manier waarop ik beleid uitvoer,

'Kwaliteit is een containerbegrip, net als mooi weer'

vertalen naar scholen. Van de Franse socioloog Pierre Bourdieu (1930-2002, red.) heb ik geleerd te zien dat een school niet in een vacuüm staat maar in een sociale context, die op alle mogelijke manieren invloed heeft op het onderwijs, en omgekeerd.'

MVB: 'De sociale context van de school en van de leerlingen doet er inderdaad toe. Je ziet dan ook dat de grote internationale onderzoeken veel aandacht besteden aan leerlingen uit sociaal-economisch zwakkere milieus. Uit het laatste PISA-onderzoek blijkt dat de ongelijkheid tussen leerlingen is afgenomen. PISA laat verder zien dat het onderwijs in Nederland nog steeds goed is, maar niet meer goed genoeg om tot de top 5 van de wereld te horen. Daarom zet dit kabinet in op onder andere versterkte aandacht voor de kernvakken. Maar dat willen we wel doen op basis van bewezen kennis, evidence-based. Daarbij is de school niet meer alleen object van onderzoek, maar nemen leraren zelf ook deel aan praktijkonderzoek.'

JVK: 'Wat ik betreurt is dat het onderwijsonderzoek de laatste decennia in omvang en aantal is afgenomen. Er is met name in de onderwijssociologie een teruggang te zien ten opzichte van de jaren zestig, zeventig. Er is te weinig aandacht voor kinderen uit achterstandssituaties, waardoor talent verloren gaat.'

MVB: 'Mijn ervaring is juist dat het onderzoek is

'In de manier waarop ik beleid uitvoer, maak ik andere keuzes'

maak ik andere keuzes die ik beter in de huidige tijd vind passen. U bepleit een meer voorschrijvende overheid, terwijl mijn inzet is het eigen vakmanschap van leraren te stimuleren.'

JVK: 'Natuurlijk moet de overheid geen didactiek voorschrijven. Dat is een zaak van de professionals zelf. Maar we kunnen wel, op basis van onderzoek, laten zien welke didactische aanpak voor welke leerlingen het meest effectief blijkt.'

Jos van Kemenade was onderwijsminister van 1973 tot 1977 en van sept. 1981 tot mei 1982. Hij werd vooral bekend van zijn plannen voor de middenschool, van het tweedekansonderwijs in de vorm van moedermavo en Open Universiteit, de verlaging van de klassengrootte en de invoering van de faciliteiten voor scholen met achterstandsleerlingen.

Marja van Bijsterveldt is onderwijsminister sinds oktober 2010. Daarvoor was zij staatssecretaris op dezelfde post. Zij zette zich met succes in om het aantal voortijdig schoolverlaters te verminderen. Daarnaast heeft zij de exameneisen aangescherpt en heeft zij het mogelijk gemaakt om sneller in te grijpen bij scholen die slecht onderwijs geven.

